

V Bruseli 13. 5. 2020
COM(2020) 550 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Cestovný ruch a doprava v roku 2020 a v ďalšom období

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Cestovný ruch a doprava v roku 2020 a v ďalšom období

I. ÚVOD

Posledné mesiace poznačené krízou spôsobenou ochorením COVID-19 hlboko zasiahli nielen ľudí, ktorí sa infikovali, a ich rodiny, ale spôsobili aj závažné finančné straty podnikom, podnikateľom a pracovnej sile. Okrem toho znamenali odriekanie takmer pre každého. Táto situácia postihla najmä tých, ktorí boli v prvej línii zdravotnej starostlivosti alebo museli dodržiavať intenzívnejšie formy obmedzenia pohybu.

Správne, bezpečné a koordinované kroky by v nasledujúcich mesiacoch mohli Európanom poskytnúť šancu na potrebný odpočinok, oddych a pobyt na čerstvom vzduchu a na stretnutia s priateľmi a rodinou v ich vlastných členských štátoch alebo v zahraničí. Mnohým táto myšlienka pomáhala zvládať celú situáciu, zároveň však chcú mať istotu, že budú k dispozícii hotely, kempingy a reštaurácie, bary a kaviarne, kam sa bude dať ísť, trekingové trasy, riečne a cyklistické trasy, kultúrne atrakcie prístupné pre návštevníkov, doprava, aby sa tam bez obmedzení dostali, a predovšetkým, že sa urobí všetko pre to, aby sa zabezpečilo, že budú v najvyššej možnej miere chránení pred nákazou.

Počas nasledujúcich mesiacov by sa nemalo zabudnúť na dynamický európsky ekosystém cestovného ruchu, ktorý zahŕňa celý rad činností, ako je cestovanie, doprava, ubytovanie, stravovanie, rekreácia na pevnine a vode, kultúra alebo príroda. Cestovný ruch priamo a nepriamo prispieva k takmer 10 % HDP EÚ a vďaka nemu sa EÚ stala vedúcou svetovou turistickou destináciou s 563 miliónmi medzinárodných príchodov a 30 % globálnych príjmov v roku 2018¹.

Pre mnohé členské štáty, európske regióny a mestá je cestovný ruch kľúčovou súčasťou hospodárskej a sociálnej štruktúry. Poskytuje veľmi potrebné pracovné miesta a príjmy, ktoré sú často sústredené v regiónoch bez alternatívnych zdrojov zamestnanosti a zahŕňajú nízkokvalifikovaných pracovníkov. Tento ekosystém bol však silne narušený. Svetová organizácia pre cestovný ruch (UNWTO) predpokladá pokles medzinárodného cestovného ruchu o 60 % až 80 % v porovnaní s minulým rokom, čo predstavuje straty vo výške 840 mld. až 1,100 mld. EUR z celosvetových príjmov z vývozu. Nasledujúce mesiace sú rozhodujúce: počas priemernej letnej sezóny (jún – august) uskutočnia obyvatelia EÚ 385 miliónov turistických ciest a minú 190 mld. EUR².

V tomto oznámení a sprievodných iniciatívach sa stanovuje **koordinovaný rámec, ktorý má celej Európe umožniť profitovať z pokojnej a predovšetkým bezpečnej turistickej sezóny**, a to postupne od tohto leta až do nasledujúcej zimy a neskôr. Oznámenie sa zároveň zameriava na podporu udržateľnosti nášho cenného ekosystému cestovného ruchu pre budúce generácie.

¹ Svetová organizácia OSN pre cestovný ruch (UNWTO).

² Eurostat – Príchody do ubytovacích zariadení cestovného ruchu – mesačné údaje (2019).

Jeho cieľom je pomôcť členským štátom pri rušení opatrení na obmedzenie pohybu a pri obnove podnikania, práce a spoločenského života v súlade s epidemiologickými kritériami a kritériami verejného zdravia.

Tento koordinovaný rámec, ktorý vychádza zo spoločného európskeho plánu na zrušenie opatrení na zamedzenie šírenia COVID-19³, je založený na spoločných, objektívnych a nediskriminačných zásadách, kritériách a odporúčaniach, ktoré majú usmerniť členské štáty, príslušné orgány, priemyselné subjekty, hospodárske subjekty a občanov počas ďalších krokov procesu uvoľňovania opatrení.

Príliš rýchle zrušenie opatrení by však mohlo spôsobiť náhly opätovný výskyt infekcií. Pokiaľ nebude k dispozícii očkovacia látka alebo liečba, je nutné zvažovať potreby a prínosy cestovania a cestovného ruchu vo vzťahu k rizikám uľahčenia šírenia vírusu a možného náhleho opätovného výskytu prípadov, čo by si mohlo vyžadovať opätovné zavedenie opatrení na obmedzenie pohybu. Z tohto dôvodu by sa mali zaviesť plány pripravenosti na všetkých úrovniach – od úrovne EÚ a členských štátov až po úroveň jednotlivých podnikov, prevádzkovateľov dopravy a iných odvetví cestovného ruchu –, aby bolo možné rýchlo a koordinovane prijať vhodné opatrenia na základe explicitných kritérií.

Toto oznámenie sprevádza balík súvisiacich dokumentov, ktoré majú ľuďom poskytnúť uistenie a prehľadnú situáciu a sektoru cestovného ruchu a dopravy umožniť cestu k obnove, aby sa zabezpečilo, že EÚ si zachová svoju pozíciu svetového lídra v oblasti udržateľného a inovatívneho cestovného ruchu.

V tomto balíku sa spájajú usmernenia a odporúčania s cieľom:

- bezpečne obnoviť neobmedzený voľný pohyb a znovu otvoriť vnútorné hranice: usmernenia k obnoveniu slobody pohybu a rušeniu kontrol na vnútorných hraniciach
- bezpečne obnoviť dopravu a prepojenosť: usmernenia k doprave
- bezpečne obnoviť služby cestovného ruchu: usmernenia k cestovnému ruchu, najmä pokiaľ ide o ubytovacie a stravovacie služby
- riešiť nedostatok likvidity a obnoviť dôveru spotrebiteľov: odporúčanie týkajúce sa poukazov

II. POSKYTNÚŤ ĽUĐOM MOŽNOSŤ, DÔVERU A BEZPEČNOSŤ, ABY MOHLI ZNOVU CESTOVAŤ

Mnohí Európania majú veľký záujem zmeniť počas letných mesiacov prostredie a oddýchnuť si, ale zároveň si chcú byť istí, že môžu cestovať a tráviť svoju dovolenku bezpečne.

a) Bezpečné obnovenie neobmedzeného voľného pohybu a opätovné otvorenie vnútorných hraníc

Od začiatku pandémie prakticky všetky členské štáty zaviedli obmedzenia týkajúce sa

³ Spoločný európsky plán na zrušenie opatrení na zamedzenie šírenia COVID-19, Ú. v. EÚ C 126, 17.4.2020.

tých ciest, ktoré nie sú nevyhnutné, pričom tieto obmedzenia často sprevádza požiadavka, aby cezhraniční cestujúci zostávali v karanténe. Vonkajšie hranice EÚ sa uzavreli, pokiaľ ide o cesty, ktoré nie sú nevyhnutné, a mnohé členské štáty dočasne obnovili kontrolu vnútorných hraníc. Znamenalo to, že milióny európskych občanov náhle nemohli cestovať za prácou, vzdelaním alebo z rekreačných dôvodov⁴, pričom mnohí z nich zostali mesiace odlúčení od svojich rodín a priateľov.

Európsky cestovný ruch závisí od možnosti Európanov voľne sa pohybovať po celej EÚ.

V oznámení „Smerom k fázovému a koordinovanému prístupu k obnoveniu slobody pohybu a rušeniu kontrol na vnútorných hraniciach“⁵, ktoré Komisia prijala ako súčasť tohto balíka, sa uvádzajú odporúčania týkajúce sa postupného rušenia obmedzení voľného pohybu a kontrol na vnútorných hraniciach v celej EÚ. Navrhuje sa v ňom flexibilný postupný prístup, ktorý si vyžaduje úzku koordináciu medzi členskými štátmi a Komisiou s cieľom postupne zrušiť kontrolu hraníc, aby sa zabezpečila **neobmedzená sloboda pohybu** v rámci EÚ a **obnovila integrita schengenského priestoru**.

Postupne s tým, ako členské štáty zvládajú znižovať mieru šírenia nákazy, by sa plošné obmedzenia voľného pohybu do a z iných oblastí alebo regiónov v členských štátoch s podobným celkovým profilom rizika mali nahradiť cielenejšími opatreniami, ktoré by dopĺňali opatrenia na zachovávanie fyzického odstupu a účinné sledovanie a testovanie akýchkoľvek podozrivých prípadov.

V súlade so spoločným európskym plánom by sa v rámci EÚ mali cestovné obmedzenia zrušiť v prvom rade v tých oblastiach, v ktorých je porovnateľná epidemiologická situácia a v ktorých sú dostatočné kapacity, pokiaľ ide o nemocnice, testovanie, dohľad a sledovanie kontaktov. Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb (ECDC) navyše v spolupráci s členskými štátmi a so Spoločným výskumným centrom vypracúva a bude priebežne aktualizovať mapu zobrazujúcu úroveň prenosu COVID-19, a to aj na nižšej ako národnej úrovni. Členské štáty sa vyzývajú, aby poskytovali údaje s cieľom zabezpečiť, aby bola táto mapa úplná, aktuálna a slúžila ako transparentný nástroj na poskytovanie informácií na úrovni EÚ pre potrebu orgánov, prevádzkovateľov dopravy, poskytovateľov služieb a cestujúcich.

Aby sa umožnilo postupné odstraňovanie obmedzení voľného pohybu a otváranie vnútorných hraníc, musí sa zabezpečiť proporционаlita a nediskriminácia občanov EÚ. Ak členský štát zruší svoje obmedzenia pohybu do a z určitých regiónov alebo oblastí v inom členskom štáte z epidemiologických dôvodov, musí sa to nediskriminačne uplatňovať na všetky osoby s bydliskom na týchto územiach bez ohľadu na to, či sú štátnymi príslušníkmi dotknutých členských štátov⁶, a malo by sa to uplatňovať na všetky časti Únie s podobnou epidemiologickou situáciou. Pre bežných občanov to bude znamenať, že budú jasne vedieť, kam môžu cestovať, čo im umožní plánovať.

⁴ Podľa UNWTO „Cestovný ruch zahŕňa činnosti osôb, ktoré cestujú na miesta mimo svojho obvyklého prostredia na voľnočasové, obchodné a iné účely, pričom ich pobyt nepresiahne jeden súvislý rok“.

⁵ C(2020) 3250.

⁶ Pod podmienkou osobitných opatrení uplatniteľných na zraniteľné skupiny.

Komisia poskytuje členským štátom usmernenia, aby mohli postupne a koordinovane rušiť obmedzenia voľného pohybu a kontrolu vnútorných hraníc.

Tento proces bude naďalej uľahčovať výmena informácií a najlepších postupov medzi Komisiou a členskými štátmi, a to aj v rámci „informačnej skupiny COVID-19 – vnútorné záležitosti“.

Komisia vyzýva členské štáty, aby poskytli údaje centru ECDC s cieľom zabezpečiť, aby bola mapa úrovne prenosu COVID-19 na nižšej ako národnej úrovni úplná a neustále aktuálna.

b) Obnovenie bezpečnej dopravy

V oznámení „COVID-19: Usmernenia k postupnému obnovovaniu dopravných služieb a prepojenosti⁷“ Komisia poskytuje usmernenia na základe rámca zásad a spoločného súboru nástrojov.

To pomôže obnoviť dopravné služby všetkých druhov v celej EÚ konzistentným a zrozumiteľným spôsobom: prijímaním koordinovaných opatrení založených na posúdení rizika, ktoré sú nediskriminačné a primerané a rozsahom pôsobnosti či trvaním neprekračujú rámec toho, čo je nevyhnutné na ochranu verejného zdravia; prijímaním cielených opatrení namiesto všeobecných zákazov; zrušením obmedzení týkajúcich sa individuálnej dopravy; a rozšírením možností bezpečnej hromadnej dopravy.

Komisia bude pracovať na zabezpečení toho, aby opatrenia prijaté v členských štátoch boli kompatibilné, koordinované a vzájomne akceptované cezhranične a medzi regiónmi. To ľuďom poskytne väčšiu slobodu, bezpečnosť a istotu pri cestovaní.

Tieto usmernenia sa zaoberajú aj otázkou, ako chrániť zdravie pracovníkov v doprave a cestujúcich a minimalizovať riziko infekcií v dopravných uzloch a vo vozidlách v rámci všetkých druhov dopravy. Vzhľadom na vývoj epidemiologickej situácie a meniace sa potreby v oblasti prepojenosti budú členské štáty musieť tieto opatrenia aktívne upravovať s cieľom zabezpečiť správnu rovnováhu medzi ochranou verejného zdravia a obnovou dopravných služieb v spojení s inými hospodárskymi činnosťami, ako je napríklad cestovný ruch. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (OSHA) tiež uverejnila všeobecné opatrenia v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci týkajúce sa návratu na pracoviská⁸.

Komisia poskytuje členským štátom usmernenia, aby mohli koordinovaným spôsobom postupne obnoviť dopravné služby a prepojenosť.

⁷ C(2020) 3139.

⁸ COVID-19: NÁVRAT NA PRACOVISKO – Prispôsobenie pracoviska a ochrana pracovníkov, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>.

c) Obnovenie služieb cestovného ruchu s minimalizáciou zdravotných rizík

V oznámení „COVID-19: Usmernenia EÚ pre postupné obnovenie služieb cestovného ruchu a pre zdravotné protokoly v ubytovacích a stravovacích zariadeniach“⁹ Komisia stanovuje zásady, ktoré majú členské štáty usmerniť pri obnove činností v oblasti cestovného ruchu a pri vypracovaní protokolov súvisiacich s COVID-19 pre ubytovacie a stravovacie zariadenia, ktoré zabezpečia minimalizáciu rizika nákazy hostí a zamestnancov týchto zariadení.

Tieto usmernenia vychádzajú z odporúčaní ECDC a ich cieľom je ochrana turistov a pracovnej sily pri súčasnom dodržiavaní pravidiel týkajúcich sa verejného zdravia a opatrení na zachovávanie fyzického odstupu zavedených v členských štátoch. Takéto opatrenia by mali byť flexibilné v závislosti od miestnej situácie v oblasti zdravia a mali by umožňovať postupné znovuotváranie segmentov cestovného ruchu. V usmerneniach sa navrhuje minimálny súbor zásad, ktoré zároveň spĺňajú prísne požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia, a zdôrazňuje sa význam aktualizovaných a ľahko dostupných informácií pre cestujúcich.

Pre ľudí to bude znamenať, že budú existovať zrozumiteľné a primerané pravidlá, ktoré im umožnia bezpečne:

- ubytovať sa v hoteloch, kempingoch, penziónoch alebo iných rekreačných ubytovacích zariadeniach;
- stravovať sa v reštauráciách, baroch a kaviarňach;
- využívať pláže a iné voľnočasové vonkajšie priestory¹⁰.

Komisia poskytuje členským štátom usmernenia, aby mohli postupne obnoviť služby cestovného ruchu a zaviesť vhodné zdravotné a bezpečnostné protokoly.

d) Využívanie digitálnych technológií

Ľudia musia mať možnosť zodpovedným správaním chrániť vlastné zdravie i zdravie ostatných. Potrebujú mať prístup k informáciám – a to aj prostredníctvom digitálnych prostriedkov – o hraniciach a cestovaní, o turistických zariadeniach, o bezpečnostných a zdravotných podmienkach na mieste, kam chcú ísť. Tieto informácie potrebujú na plánovanie cesty aj počas samotnej dovolenky. Potrebujú sa aj uistiť, že zavedené predpisy v oblasti verejného zdravia a bezpečnosti sa vo všetkých členských štátoch zakladajú na rovnakých kritériách.

Európania si v tomto lete a v nasledujúcich mesiacoch pravdepodobne vyberú domáce a európske turistické destinácie. Na to, aby si boli istí, že môžu bezpečne cestovať a tráviť dovolenku, budú potrebovať jednoduchý prístup k informáciám v reálnom čase o situácii na hraniciach, cestovných obmedzeniach, cestovných odporúčaníach, opatreniach v oblasti verejného zdravia a bezpečnosti, o tom na koho sa majú obrátiť v prípade zdravotných problémov a o dostupných službách cestovného ruchu. Komisia vytvorí špecializované webové sídlo s interaktívnou mapou kombinujúcou informácie z členských

⁹ C(2020) 3251.

¹⁰ Vráťane priestorov s exteriérovou obsluhou, jedální, marín.

štátov a z odvetvia cestovného ruchu a dopravy.

Digitálne technológie a údaje zohrávajú pri boji proti pandémie významnú úlohu. Mobilné aplikácie by mohli posilniť stratégie sledovania kontaktov a podporiť orgány verejného zdravotníctva pri monitorovaní a obmedzovaní šírenia tohto vírusu. Umelá inteligencia a robotika môžu takisto pomôcť pri monitorovaní zachovávaní fyzického odstupu v súlade s právnymi predpismi o ochrane údajov alebo pri uľahčovaní dezinfekcie, najmä na miestach s pravidelnými tokmi cestovného ruchu. Komisia prostredníctvom centier digitálnych inovácií poskytne podporu miestnym podnikom v odvetví cestovného ruchu s cieľom pomôcť im vyrovnáť sa s novou situáciou týkajúcou sa blížiacej sa turistickej sezóny (napr. s robotmi na dezinfekciu a čistenie, riadením veľkého množstva ľudí, inteligentnými rezervačnými systémami atď.) vrátane usporiadania programovacieho maratónu zameraného na používanie digitálnych technológií v cestovnom ruchu¹¹.

Tieto technológie zároveň môžu ľuďom umožniť, aby prijali vlastné účinné a cielenejšie opatrenia na zachovávanie fyzického odstupu. Tieto aplikácie sú obzvlášť dôležité vo fáze uvoľňovania opatrení proti šíreniu koronavírusu, keď sa riziko nákazy zvyšuje, keďže čoraz viac ľudí prichádza do vzájomného kontaktu.

S postupným obnovovaním cestovania v rámci EÚ môžu verejné orgány, osoby dochádzajúce za prácou, obchodní cestujúci a turisti využívať aplikácie na sledovanie kontaktov vo svoj prospech pri súčasnom dodržiavaní požiadaviek na ochranu súkromia, pravidiel ochrany údajov a dobrovoľnosti používania takýchto aplikácií. V tejto súvislosti má kľúčový význam interoperabilita, ktorá zabezpečí, aby aplikácia používateľov upozornila bez ohľadu na to, kde v Európe sa nachádzajú. Komisia a členské štáty pracujú na tom, aby to zabezpečili: dnes sa uverejňuje protokol o zásadách interoperability, ktorý vypracovali členské štáty prostredníctvom siete elektronického zdravotníctva s podporou Komisie.

Podniky a vlády môžu využívať aj digitálne riešenia na účely plánovania a riadenia tokov turistov, napríklad pokiaľ ide o celkový maximálny počet prenocovaní v danom regióne, maximálny počet návštevníkov kultúrnych pamiatok a lokalít kultúrneho dedičstva alebo plánovanie času návštevy múzea alebo reštaurácie.

Komisia a členské štáty budú ďalej rozvíjať európsky rámec interoperability pre mobilné aplikácie na podporu sledovania kontaktov.

Komisia vytvorí špecializované webové sídlo s mapou kombinujúcou informácie v reálnom čase súvisiace s cestovným ruchom.

Komisia v súlade s právom v oblasti ochrany údajov podporí inovačné riešenia využívania umelej inteligencie a robotiky s cieľom bojovať proti pandémie COVID-19 a pomôcť podnikom v odvetví cestovného ruchu vyrovnáť sa s novou situáciou.

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-innovation-hubs>.

e) Ochrana práv

Náhradu za sumy uhradené vopred za stornované dopravné a cestovné služby nedostávajú ľudia vždy priamo. V niektorých prípadoch im môže byť účtovaný poplatok za stornovanie služieb cestovného ruchu, ktoré nemohli využiť. Preto je dôležité, aby mali prístup k spoľahlivým informáciám a účinnej pomoci a k orgánom riešenia sporov.

Spotrebitelia s pobytom v Únii sa pri rezervácii dovolenky v inej krajine EÚ môžu spoľahnúť na bezplatné poskytovanie podpory zo strany siete európskych spotrebiteľských centier (ESC). Centrá ESC, ktoré pomáhajú spotrebiteľom pri cezhraničných nákupoch, zaznamenali v minulých týždňoch výrazný nárast žiadostí o informácie (viac ako 5000 žiadostí v poslednom týždni apríla 2020¹²). Aj vnútroštátne orgány riešenia sporov zaznamenali nárast sporov týkajúcich sa cestovného ruchu.

Transparentnosť postupov pri rezervácii je v súčasnom kontexte mimoriadne dôležitá na poskytnutie stimulov pre cestovanie v budúcnosti a zabezpečenie spravodlivých obchodných praktík, aby sa žiadny hospodársky subjekt neusiloval získať neoprávnené výhody zavádzajúcimi tvrdeniami, ako napr. nepravdivým predstieraním, že určité oblasti sú obzvlášť vyhľadávané. Sieť spolupráce v oblasti ochrany spotrebiteľa (sieť CPC), ktorú koordinuje Komisia, komunikuje s online cestovnými platformami a požičovňami automobilov, pokiaľ ide o transparentnosť a spravodlivosť online rezervácií, a už im ponúkla pomoc v súvislosti s potrebou informovania o cestovných obmedzeniach.

Komisia pomáha európskym spotrebiteľským centráм pripravovať tipy a informácie o zrušených ubytovaniach, prenájmoch vozidiel a podujatiach rezervovaných ako individuálne služby¹³. Komisia zváži, ako sa môžu služby ESC rozšíriť aj na cestujúcich s bydliskom v tretích krajinách na základe partnerstiev s podobnými orgánmi v tretích krajinách. Komisia bude podporovať aj budovanie kapacít orgánov alternatívneho riešenia sporov, ktoré pomáhajú spotrebiteľom a obchodníkom nájsť zmierlivé riešenia.

III. OPÄTOVNÉ NAŠARTOVANIE CESTOVNÉHO RUCHU

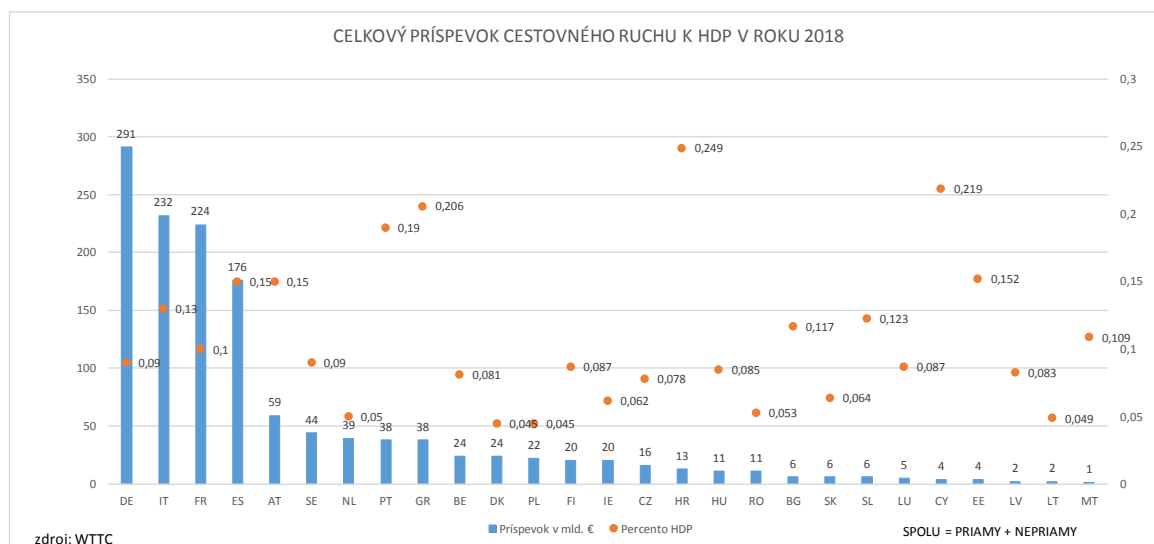
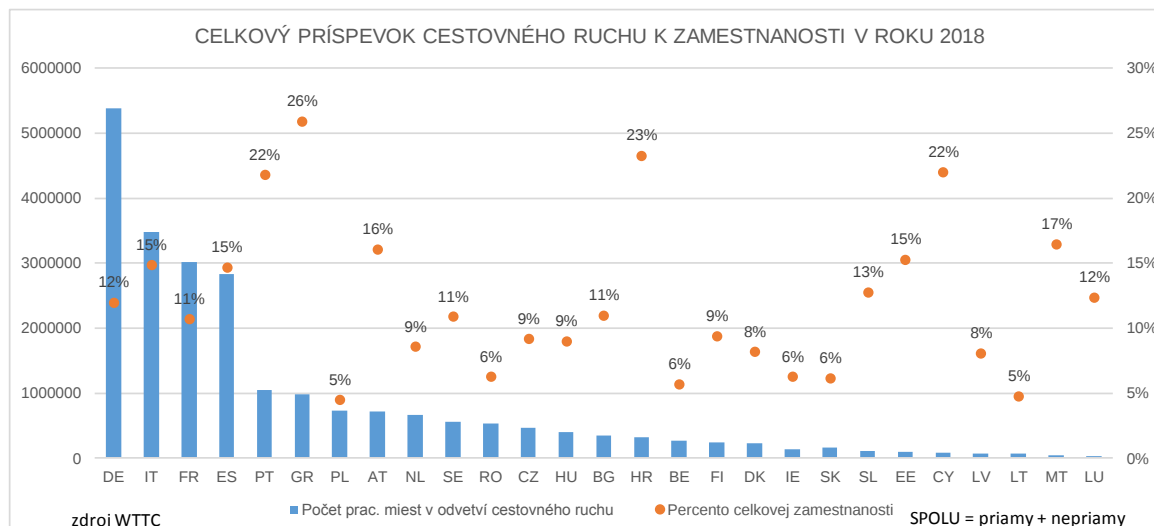
Uvedené opatrenia by mali ľuďom poskytnúť možnosť s dôverou bezpečne cestovať. Samy osebe však nebudú stačiť na zabezpečenie úspešnej letnej sezóny. Naš cestovný ruch je v ťažkej situácii a potrebuje nájsť spôsob, ako prekonať krízu a zotaviť sa.

¹² Údaje siete ESC týkajúce sa COVID-19 možno nájsť na adrese: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net_sk.

Otázky spotrebiteľov sa týkajú prevažne osobnej leteckej dopravy, ubytovacích služieb a balíkov dovolenkových služieb.

¹³ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/resolve-your-consumer-complaint/european-consumer-centres-network-ecc-net/faq-cancellations-individually-booked-accommodations-car-rental-and-events-due-covid-19_sk.

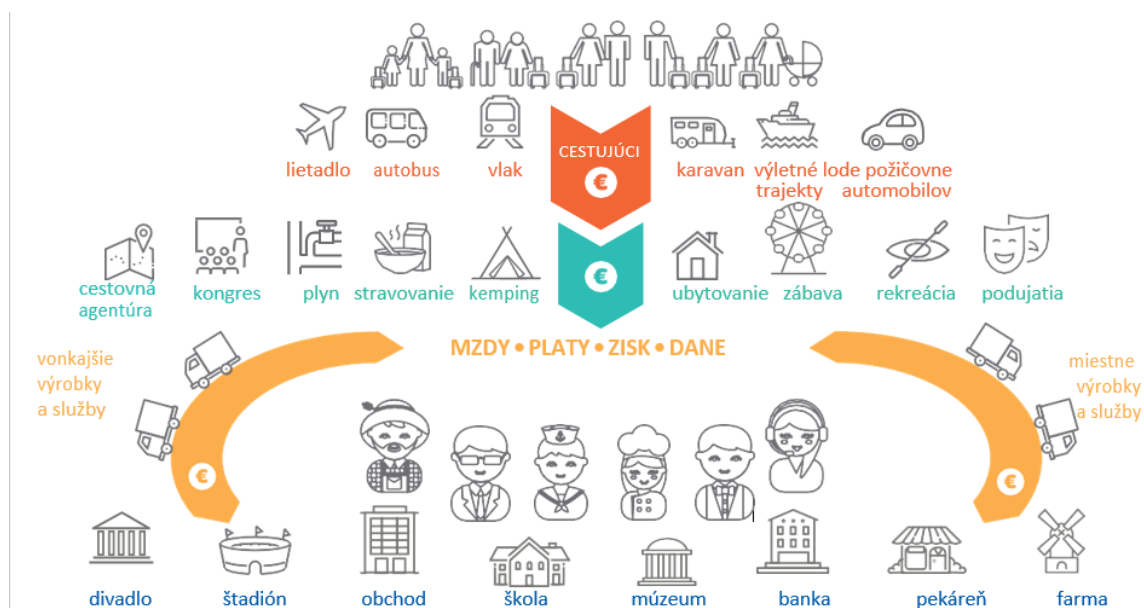
a) Kľúčový význam cestovného ruchu

Cestovný ruch je štvrtou najväčšou vývoznou kategóriou EÚ a má vedľajšie prínosy pre európske hospodárstvo ako celok: Jedno euro z pridanej hodnoty vytvorenej cestovným ruchom má za následok dodatočných 56 centov pridanej hodnoty v dôsledku nepriameho ovplyvnenia iných odvetví.

Cestovný ruch je zložitým ekosystémom, do ktorého je zapojených mnoho subjektov: poskytovatelia informácií a služieb offline a online (turistické informačné centrá, digitálne platformy, poskytovatelia cestovných technológií), cestovné kancelárie a cestovné agentúry, poskytovatelia ubytovania, organizácie destinačného manažmentu, subjekty pôsobiace v oblasti turistických atrakcií a prepravy cestujúcich. Cestovný ruch a doprava sa opierajú aj o hlavné priemyselné odvetvia (napr. stavebníctvo, výroba lietadiel, stavba lodí). V nich pôsobia veľké nadnárodné korporácie fungujú spolu s malými podnikmi, pričom 90 % z nich sú MSP. Cestovný ruch je prítomný v mnohých rôznych typoch oblastí a regiónov: v mestských centrách, v ostrovných, pobrežných, vidieckych a vzdialených oblastiach, ako aj v najvzdialenejších regiónoch EÚ¹⁴.

¹⁴ Najvzdialenejšie regióny EÚ, ako sú vymedzené v článku 349 ZFEÚ – ide o 9 regiónov EÚ, ktoré sa

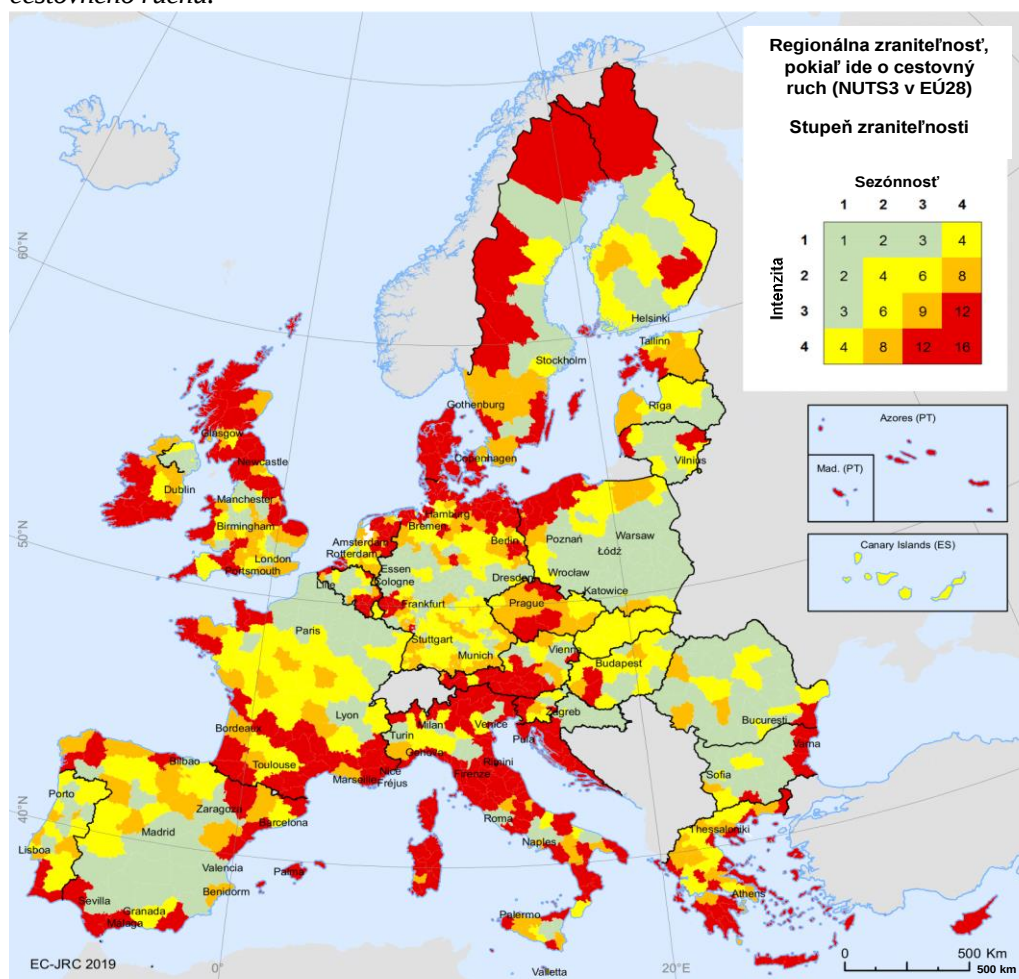
Zdroj: WTTC

Cestovný ruch je základom hospodárstva v mnohých členských štátoch (štyri z nich patria medzi hlavné svetové destinácie z hľadiska počtu medzinárodných návštevníkov a príjmov¹⁵). Regióny v celej Európe sa líšia v miere závislosti od činností v oblasti cestovného ruchu. Vzhľadom na závislosť od činností v oblasti cestovného ruchu alebo závislosť od medzinárodnej leteckej dopravy súčasná situácia negatívne ovplyvňuje predovšetkým ostrovy a pobrežné a najvzdialenejšie regióny. Výrazný dosah pocítili aj vidiecke oblasti s obmedzenou prepojenosťou, ktoré sú závislé od cestovného ruchu.

nachádzajú v Atlantickom oceáne, v Indickom oceáne, v Karibskej oblasti a v Latinskej Amerike, pričom všetky tieto regióny s výnimkou jedného sú ostrovy závislé od cestovného ruchu. V zmluve sa stanovujú ciele opatrenia EÚ na podporu týchto regiónov.

¹⁵ Francúzsko, Španielsko, Taliansko, Nemecko.

Mapa regionálnej zraniteľnosti. Zdroj: JRC. Index zraniteľnosti je stupnica, ktorá podlieha partnerskému preskúmaniu, pričom pri výpočte sa zohľadňujú dva ukazovatele: intenzita a sezónnosť cestovného ruchu.

b) Dôsledky krízy

Pandémia vyvíja nebyvalý tlak na ekosystém cestovného ruchu EÚ. V dôsledku obmedzení týkajúcich sa cestovania a iných obmedzení sa v prvom štvrtroku 2020 postupne zastavil cestovný ruch – v EÚ aj na celom svete. Podľa odhadov OECD sa tento pokles pohybuje v rozmedzí od 45 % do 70 % v závislosti od dĺžky trvania krízy v oblasti zdravia a od tempa oživenia.

Podniky pôsobiace v oblasti cestovného ruchu čelia **akútnej kríze likvidity**. Podľa odhadov tohto odvetvia dosiahli straty príjmov na európskej úrovni 85 % v prípade hotelov a reštaurácií, 85 % v prípade cestovných kancelárií a agentúr, 85 % v prípade diaľkovej železničnej dopravy a 90 % v prípade výletných plavieb a leteckých spoločností. V porovnaní so zodpovedajúcimi obdobiami v predchádzajúcich rokoch zaznamenalo odvetvie cestovania a cestovného ruchu v EÚ zníženie objemu rezervácií v rozmedzí od 60 % do 90 %. Kríza zasiahla najviac malé a stredné podniky: majú nedostatočnú likviditu a čelia neistote, ťažko prežívajú a ťažko získavajú prístup k financovaniu a majú problém udržať si zamestnancov s potrebnými zručnosťami.

Bez prijatia naliehavých opatrení a poskytnutia núdzového financovania na preklopenie obdobia do obnovenia tokov cestovného ruchu by sa mnohé podniky mohli v nadchádzajúcich týždňoch alebo mesiacoch dostať do konkurzu.

Ohrozené sú aj **pracovné miesta**. Cestovný ruch je do veľkej miery závislý od sezónnych a dočasných pracovníkov (23 %¹⁶), mnohí z nich sú mladými ľuďmi (37 % pracovníkov v oblasti cestovného ruchu je mladších ako 35 rokov), väčšinou v tomto odvetví pracujú ženy (59 %) a ľudia pochádzajúci z iných krajín (15 % EÚ alebo mimo EÚ)¹⁷. Tieto pracovné miesta sú často sústredené v regiónoch bez alternatívnych zdrojov zamestnanosti a zahŕňajú nízkokvalifikovaných pracovníkov, pričom cestovný ruch v mnohých z týchto regiónov, vrátane ostrovných, vzdialených a najvzdialenejších regiónov, predstavuje 10 % až 50 % celkovej zamestnanosti. Cestovný ruch zahŕňa aj dôležitú časť aktérov sociálneho hospodárstva prispievajúcich k sociálnemu začleneniu. Bez prijatia naliehavých opatrení na podporu zamestnanosti by kríza mohla viesť k strate približne 6 miliónov pracovných miest v Európe a mať negatívny dosah na živobytie mnohých ďalších ľudí v rôznych členských štátoch, ktorí patria medzi ekonomicky najzraniteľnejšie osoby.

c) Riešenie nedostatku likvidity

Viacere členské štáty na základe dočasného rámca štátnej pomoci prijatého v marci 2020 už prijali opatrenia na poskytovanie priamych grantov do výšky 800 000 EUR alebo úverov či záruk za veľmi výhodných podmienok a týkajúcich sa väčších súm; alebo, v niektorých prípadoch, na poskytovanie náhrady škôd podnikom, ktoré im spôsobila pandémia.

EÚ uvoľnila prostriedky vo výške 1 mld. EUR ako záruku pre Európsky investičný fond, ktorý zmobilizuje záruku na úver vo výške 8 mld. EUR na pomoc 100 000 MSP v celej EÚ, pričom medzi nimi sú aj podniky v oblasti cestovného ruchu.

Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus umožňuje členským štátom značnú flexibilitu, pokiaľ ide o presmerovanie financovania z Kohézneho fondu na zabezpečenie okamžitej likvidity pre MSP v oblasti cestovného ruchu a poskytnutie pomoci pri príprave na letnú/zimnú sezónu 2020. Najmä financovanie prevádzkového kapitálu MSP môže pokryť náklady na pracovné sily, materiál a prevádzkové vstupy, zásoby a režijné náklady, náklady na nájomné a služby. Zahŕňalo by to aj možnosť financovania pre podniky a regionálne orgány na účely dosiahnutia súladu s protokolmi o ochrane verejného zdravia vrátane udržiavania čistoty, ochranného vybavenia, prispôsobenia verejných priestorov, zdravotných a lekárskeho kapacít s cieľom uspokojiť vyšší počet návštevníkov.

Okrem pomoci podnikom v odvetví cestovného ruchu pri prispôbovaní sa požiadavkám v oblasti verejného zdravia by mala byť k dispozícii finančná podpora EÚ a členských štátov s cieľom stimulovať dodatočné investície na posilnenie odolnosti.

Aby sa pomohlo regiónom, ktoré kríza postihla najviac, členské štáty by mali vypracovať

¹⁶ V rámci celej Európskej únie existujú veľké rozdiely (od 5 % dočasných pracovných zmlúv v oblasti cestovného ruchu na Malte až po 45 % v Grécku). Existujú aj veľké rozdiely medzi rôznymi segmentmi odvetvia cestovného ruchu (27 % dočasných pracovných miest v ubytovacích zariadeniach, 12 % v prípade cestovných agentúr a kancelárií, 9 % v oblasti leteckej dopravy). Zdroj: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Characteristics_of_jobs_in_tourism_industries.

¹⁷ Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_industries_-_employment#Characteristics_of_jobs_in_tourism_industries.

komplexné stratégie obnovy pre tieto regióny na základe existujúcej inteligentnej špecializácie a územných stratégií v rámci politiky súdržnosti. Takéto stratégie by mali prostredníctvom lepšieho prístupu k financovaniu v prvej fáze podporovať podniky pôsobiace v oblasti cestovného ruchu a súvisiacich služieb pri obnovovaní prevádzky. To by sa malo kombinovať s opatreniami na podporu digitalizácie, udržateľnosti a investícií do zručností prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu s cieľom podporovať udržateľný cestovný ruch a mobilitu a hospodársku diverzifikáciu s cieľom budovať odolnosť voči vonkajším otrasom.

Tieto stratégie by mali nasmerovať aj súčasné prostriedky v oblasti súdržnosti na investície, ktoré obnovia dôveru turistov, napríklad investície do správy verejných priestranstiev a implementácie zdravotných a bezpečnostných protokolov. Komisia zabezpečí, aby podpora regiónov, ktoré sú silne závislé od cestovného ruchu, bola v rámci ďalšej generácie programov súdržnosti lepšie zameraná.

Komisia bude takisto podporovať spoluprácu medzi regiónmi s cieľom vypracovať inteligentné riešenia na oživenie v ekosystéme cestovného ruchu. Na základe nedávneho úspešného pilotného projektu Komisia vyhlási novú výzvu na vytvorenie medziregionálneho partnerstva v oblasti cestovného ruchu na zdieľanie, testovanie a realizáciu nových inteligentných riešení na účely obnovy, na vytvorenie nového hodnotového reťazca inovatívneho, zodpovedného a udržateľného cestovného ruchu.

Komisia bude nabádať členské štáty a regióny najviac zasiahnuté poklesom v odvetví cestovného ruchu, aby využili možnosti, ktoré ponúka Investičná iniciatíva v reakcii na koronavírus, na podporu malých a stredných podnikov v odvetví cestovného ruchu v rámci prebiehajúceho preprogramovania prostriedkov určených pre oblasť súdržnosti.

d) Atraktívne a dobrovoľné poukazy: prínosné pre podniky aj zákazníkov

Najväčším obmedzením likvidity pre odvetvie cestovania a cestovného ruchu je nedostatok nových rezervácií a bezprecedentný počet uplatňovaných nárokov na náhradu v prípade zrušenia. S cieľom objasniť uplatniteľné pravidlá Únie v tejto oblasti Komisia 18. marca prijala výkladové usmernenia k predpisom EÚ o právach cestujúcich a 19. marca vydala neformálne usmernenie o uplatňovaní smernice o balíkoch cestovných služieb.

V súlade s odporúčaním týkajúcim sa poukazov ponúkaných pasažierom a cestujúcim ako alternatívnu náhradu za zrušené balíky cestovných služieb a dopravné služby v súvislosti s pandémiou COVID-19¹⁸ má Komisia v úmysle zabezpečiť, aby sa poukazy pre cestujúcich stali životaschopnou a atraktívnou alternatívou k náhrade v prípade zrušených ciest. Dopravcovia a operátori v oblasti cestovného ruchu by mali uplatňovať spoločný prístup, ktorý cestujúcim poskytne atraktívnu a spoľahlivú možnosť voľby medzi hotovostnou náhradou – v súlade s ich zákonnými právami podľa práva EÚ – a akceptovaním poukazu.

S cieľom poskytnúť stimuly pre cestujúcich, aby akceptovali poukazy namiesto náhrady, by poukazy mali byť chránené pred platobnou neschopnosťou vydávajúceho a mali by

¹⁸ C(2020) 3125.

byť refundovateľné po uplynutí najviac jedného roka, ak nie sú uplatnené. Operátori by mali tiež kombinovať určité vlastnosti s cieľom zatriť poukazy pre cestujúcich. Poukazy by mali napríklad poskytovať flexibilitu v súvislosti s rozsahom služieb, na ktoré sa môžu využívať, a mali by byť prevoditeľné na inú osobu. Cestujúci by tak mohli mať väčšiu dôveru, pokiaľ ide o vykonávanie nových rezervácií. Široko dostupné a zabezpečené poukazy poskytujú operátorom nákladovo efektívne riešenie, než je poskytnutie náhrady cestujúcim.

Dopravcovia a organizátori by mali ponúknuť cestujúcim poukazy, ktoré predstavujú atraktívnu a spoľahlivú alternatívu k hotovostnej náhrade a ktoré budú mať vlastnosti uvedené v odporúčaní Komisie. Poukazy by mali byť chránené pred platobnou neschopnosťou dopravcov a organizátorov a mali by byť refundovateľné po uplynutí jedného roka v prípade, že nie sú uplatnené.

Spotrebiteľské organizácie a organizácie na ochranu cestujúcich pôsobiace na úrovni Únie a na vnútroštátnej úrovni by mali cestujúcich nabádať k tomu, aby namiesto peňažnej refundácie prijímali poukazy, ktoré majú vlastnosti opísané v uvedenom odporúčaní.

Podniky, spotrebiteľské organizácie a organizácie na ochranu cestujúcich pôsobiace na úrovni Únie a na vnútroštátnej úrovni a orgány členských štátov vrátane ich vnútroštátnych orgánov presadzovania práva by mali prispieť k informovaniu všetkých dotknutých strán o tomto odporúčaní a spolupracovať pri jeho implementácii.

e) Záchrana pracovných miest

Z Európskeho sociálneho fondu sa podporujú programy skráteného pracovného času, aby sa ochránili pracovné miesta. Iniciatíva dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE) poskytne členským štátom finančnú podporu až do výšky 100 mld. EUR na pokrytie nákladov na vnútroštátne programy skráteného pracovného času a podobné opatrenia umožňujúce podnikom ochrániť pracovné miesta. Takéto verejné programy umožňujú podnikom skrátiť pracovný čas a zároveň poskytovať svojím pracovníkom podporu príjmu.

Kľúčovou prioritou je podpora pracovníkov, ktorí stratili prácu, aby si našli nové zamestnanie. Toto si vyžaduje partnerstvá medzi službami zamestnanosti, sociálnymi partnermi a podnikmi s cieľom umožniť rýchle umiestňovanie osôb do nových pracovných miest a ich rekvalifikáciu, a to so zameraním na mladých ľudí a vrátane podpory sezónnych pracovníkov.

S cieľom zvýšiť odolnosť a predísť budúcim nedostatkom zručností, ktoré sú potrebné na zelenú transformáciu a prechod na digitálne technológie¹⁹, by členské štáty mali takisto zvýšiť existujúce príležitosti na zvyšovanie úrovne zručností, a to prostredníctvom vnútroštátnych fondov a fondov EÚ (napr. Európskeho sociálneho fondu, Európskeho fondu regionálneho rozvoja, InvestEU a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka).

Na úrovni EÚ sa v koncepcii sektorovej spolupráce v oblasti zručností poskytuje rámec pre strategickú spoluprácu medzi kľúčovými zainteresovanými stranami s cieľom riešiť

¹⁹

https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/support-business/skills_en.

krátkodobé a strednodobé potreby v oblasti zručností vo vybraných sektoroch, medzi ktorými je aj sektor cestovného ruchu²⁰. V nadchádzajúcom aktualizovanom programe v oblasti zručností sa bude ďalej podporovať sektorová spolupráca s cieľom riešiť potreby v oblasti zručností, pričom dôraz sa bude klásť na zručnosti pre úspešný prechod na digitálne technológie a úspešnú zelenú transformáciu. Regióny so stratégiami inteligentnej špecializácie, pokiaľ ide o cestovný ruch, a európske klastre pôsobiace v oblasti cestovného ruchu by s podporou programov Erasmus a Interreg mohli v tejto súvislosti spojiť sily.

f) Podpora lokálneho cestovného ruchu

V krátkodobom horizonte bude prevládať domáci cestovný ruch a cestovný ruch v rámci EÚ. 267 miliónov Európanov (62 % obyvateľstva) absolvuje aspoň jeden súkromný turistický pobyt ročne a 78 % Európanov trávi dovolenky v domovskej krajine alebo v inej krajine EÚ²¹.

Ak sa v danej situácii zvolí kreatívny prístup, potom po zrušení opatrení na obmedzenie pohybu ponúka kríza Európanom príležitosť vychutnať si bohatú kultúrnu a prírodnú rozmanitosť vo vlastnej krajine alebo v iných krajinách EÚ a zažívať nové skúsenosti po celý rok.

Mnohé európske regióny a mestá sú vo veľkej miere závislé od **kultúrneho cestovného ruchu**²². Technológie prispeli k transformácii kultúrneho cestovného ruchu počas tejto pandémie tým, že otvorili nové príležitosti pre tvorivé prejavy a rozšírili publikum. **Cestovný ruch na pobrežných²³, námorných a vnútrozemských vodných cestách, ako aj agroturistika²⁴** sú zastúpené v mnohých regiónoch EÚ, vytvárajú inovatívne, lokalizované ponuky v oblasti cestovného ruchu pre mimosezónne obdobia a možnosti pre rekreáciu. Vznikajú nové príležitosti na objavovanie skrytých alebo zabudnutých prírodných a kultúrnych pokladov, ktoré sú bližšie k domovu, a príležitosti ochutnať výrobky miestnej produkcie. Navrhovaný Európsky rok železníc 2021 by sa mohol zamerať na tento špecifický spôsob cestovania s cieľom podporiť cestovný ruch v rámci EÚ.

V členských štátoch, v ktorých boli vytvorené **systémy rekreačných poukazov**, zákazníci s potešením podporili svoje obľúbené hotely alebo reštaurácie. Takéto systémy by sa mohli rozšíriť aj na iné podniky v oblasti cestovného ruchu, napríklad v oblasti kultúry a zábavy. Komisia poskytne informačný portál na ich prezentáciu. Portál prepojí dodávateľov so všetkými iniciatívami a platformami ponúkajúcimi takéto systémy. Pomôže občanom nájsť všetky iniciatívy a ponuky v celej EÚ. Komisia v spolupráci s členskými štátmi vyzve lokálne organizácie cestovného ruchu, ale aj účastníkov trhu pôsobiacich v odvetví cestovného ruchu, ako sú malé a veľké online platformy

²⁰ <https://nexttourismgeneration.eu/>.

²¹ Eurostat, Ľudia v pohybe. Štatistika o mobilite v Európe, 2019.

²² Kultúrny cestovný ruch, ktorý predstavuje 40 % cestovného ruchu v Európe, je zvlášť zasiahnutý touto situáciou, keďže bola zrušená väčšina kultúrnych aktivít, ako sú veľtrhy a festivaly, a inštitúcie, ako sú múzeá, boli zatvorené (92 %).

²³ Viac ako polovica (51,7 %) ubytovacích zariadení pre turistov v EÚ sa nachádza v pobrežných oblastiach a 30 % prenocovaní Európanov sa realizuje v plážových letoviskách.

²⁴ V roku 2018 sa na základe údajov Eurostatu 45 % ubytovacích kapacít pre turistov (merané na základe počtu lôžok) v EÚ27 nachádzalo vo vidieckych oblastiach.

(prostredníctvom ktorých sa mnoho podnikov v oblasti cestovného ruchu spája s klientmi), ďalej spoločnosti vydávajúce kreditné karty a poskytovatelia platobných systémov, aby sa zaviazali vytvárať systémy rekreačných poukazov.

Komisia v spolupráci s členskými štátmi vyzve na prijatie záväzkov vytvárať systémy rekreačných poukazov a zriadi online platformu na prepojenie subjektov, ktoré takéto záväzky ponúkli, s dodávateľmi v odvetví cestovného ruchu.

Komisia bude podporovať prechod na udržateľnejší model pobrežného a námorného cestovného ruchu ako súčasť svojho strategického prístupu k udržateľnému modrému hospodárstvu. Podporí aj agroturistiku ako udržateľný model cestovného ruchu vo vidieckych oblastiach.

Europeana²⁵, Európska platforma pre digitálne kultúrne dedičstvo, od júna ešte viac rozvinie svoju činnosť v oblasti cestovného ruchu, v rámci ktorej prezentuje európske kultúrne a skryté poklady. V rámci sprievodnej webovej aplikácie Cultural gems²⁶ sa v druhej polovici roka spustí kampaň vyslanca občanov na podporu rozvoja lokálneho cestovného ruchu.

V spolupráci s členskými štátmi bude Komisia pokračovať v podpore zdieľania informácií a podnecovaní Európanov k tomu, aby objavovali rozmanitosť krajiny a kultúr a nadobudli skúsenosti v Európe, a to vrátane Európskych hlavných miest inteligentného cestovného ruchu²⁷ a Európskych vysokokvalitných destinácií (EDEN)²⁸.

IV. SPOLUPRÁCA

Otázky týkajúce sa cestovného ruchu, dopravy a hraníc podliehajú komplexnému súboru politických rámcov, ktoré sa vyvíjajú a vykonávajú oddelene na rôznych úrovniach – miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a na úrovni EÚ. Mestá a niekedy aj regióny uplatňujú širokú škálu politík v oblasti cestovného ruchu a dopravy. Rozmanitosť ekosystému cestovného ruchu sa odráža aj v jeho riadení, ale prináša so sebou aj výzvy, pretože politické opatrenia vykonávané na rôznych úrovniach bez koordinácie sa môžu navzájom neutralizovať alebo si dokonca navzájom škodiť.

Tieto opatrenia a usmernenia tohto balíka spolu a v spojení s miestnymi, regionálnymi a vnútroštátnymi opatreniami by mali prispieť k vytvoreniu stabilného ekosystému cestovného ruchu. Ale na to, aby všetko mohlo fungovať, je potrebná skutočná spolupráca naprieč viacerými politickými rámcami a medzi aktérmi relevantnými pre oblasť cestovného ruchu:

- Horizontálne – medzi miestnymi, regionálnymi a vnútroštátnymi orgánmi a s Komisiou.

²⁵ <https://www.europeana.eu/>.

²⁶ <https://culturalgems.jrc.ec.europa.eu/>.

²⁷ <https://smarttourismcapital.eu/>. Göteborg a Malaga sú Európskymi hlavnými mestami inteligentného cestovného ruchu pre rok 2020.

²⁸ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/eden/destinations_en.

- Vertikálne – medzi colnými úradníkmi, poskytovateľmi dopravy, poskytovateľmi ubytovania a všetkými ostatnými aktérmi pôsobiacimi v rámci ekosystému, a to s cieľom sfunkčniť usmernenia, uviesť ich do praxe a implementovať ich.

Aby sa zaistila primeraná a včasná koordinácia medzi všetkými aktérmi na báze etablovaných kanálov, Komisia vytvorí koordinačné mechanizmy, ktoré prepoja všetky agentúry a orgány EÚ zapojené do prípravy usmernení týkajúcich sa COVID-19 v úzkej koordinácii s existujúcim systémom riadenia rizika.

V. NOVÉ HORIZONTY – NA CESTE K UDRŽATEĽNEJ BUDÚCNOSTI

Okrem okamžitých krokov na poskytnutie pomoci by sme sa mali zamerať na budúcnosť cestovného ruchu a dopravy v EÚ a na to, ako sa zvýšila ich odolnosť a udržateľnosť, mali by sme sa poučiť z krízy a predvídať súvisiace nové trendy a návyky spotrebiteľov.

Našou spoločnou ambíciou by malo byť udržať Európu ako poprednú svetovú turistickú destináciu z hľadiska hodnoty, kvality, udržateľnosti a inovácií. Táto vízia by mala usmerňovať využívanie finančných zdrojov a investícií na európskej, národnej, regionálnej a miestnej úrovni.

Stredobodom tohto nového cieľa je **udržateľnosť**, ktorá prispieva k európskej zelenej dohode a posilňuje komunity. Naším cieľom by malo byť umožniť cenovo dostupnú a udržateľnejšiu dopravu a lepšie prepojenie, podporiť inteligentné riadenie tokov cestovného ruchu na základe spoľahlivých meraní a nástrojov, diverzifikovať ponuku cestovného ruchu a rozšíriť možnosti mimo sezónu, rozvíjať zručnosti pracovníkov v oblasti cestovného ruchu, zhodnocovať krajinnú a kultúrnu rozmanitosť v celej Európe a zároveň chrániť a obnovovať európsky suchozemský a morský prírodný kapitál v súlade so strategickým prístupom k udržateľnému modrému a ekologickému hospodárstvu. Sem by mala byť zahrnutá aj podpora udržateľného ubytovania pre turistov (prostredníctvom dobrovoľných schém, ako sú environmentálna značka EÚ a EMAS). Táto ambícia vybudovať udržateľný cestovný ruch by mala usmerňovať investičné rozhodnutia na úrovni EÚ, ale môže fungovať len v kombinácii so silným záväzkom na regionálnej a miestnej úrovni.

Cestovný ruch môže takisto profitovať z **prechodu na digitálne technológie**, ktoré poskytujú nové spôsoby riadenia cestovných tokov a tokov turistov, príležitosti a väčší výber, ako aj efektívnejšie využívanie vzácnych zdrojov. Využívanie analýzy veľkých dát môže umožniť vytvárať a zdieľať presné segmenty profilu turistov a pomôcť pochopiť trendy a potreby cestujúcich. Môže oblasti cestovného ruchu umožniť, aby okamžite reagovala na zmeny v dopyte zákazníkov, a poskytnúť analýzu predikatívneho modelovania. Uplatňovaním technológie blockchainu by sa operátorom v oblasti cestovného ruchu umožnilo mať k dispozícii všetky dostupné informácie o bezpečných transakciách.

Digitálne nástroje môžu takisto predstavovať aj opatrenia na budovanie dôvery s cieľom uistiť ľudí, že cestovanie a cestovný ruch môžu byť bezpečné. Zahŕňa to investície do digitálnych zručností vrátane kybernetickej bezpečnosti a podpory digitálnych inovácií, ďalej prepájanie podnikov a aktérov v oblasti cestovného ruchu s existujúcimi dátovými priestormi na miestnej a regionálnej úrovni (napríklad prostredníctvom prebiehajúcej práce na európskom dátovom priestore pre mobilitu). Je to obzvlášť dôležité vo

vidieckych, odľahlých oblastiach a najvzdialenejších regiónoch, kde je cestovný ruch fragmentovaný a silne závislý od dostupnosti informácií, dopravy a možnosti cestovať.

V rámci tohto prechodu bude potrebné venovať osobitnú pozornosť MSP. Ako sa uvádza v nedávnej stratégii pre MSP, Komisia bude spolupracovať so sieťami v celej Európe, ako sú napríklad Enterprise Europe Network, Európska klastrová aliancia a európske centrá digitálnych inovácií, s cieľom podporiť udržateľnosť a digitalizáciu a pomôcť miestnym cestovným kanceláriám stať sa odolnejšími a konkurencieschopnejšími. To si vyžaduje medzisektorové prepojenia, interdisciplinárne toky znalostí, silnejšie prepojenia a budovanie kapacít, aby sa zabezpečilo rýchlejšie zavádzanie inovácií produktov, služieb a procesov. Tieto siete zároveň prepoja cestovný ruch s inými odvetviami s cieľom urýchliť zavádzanie nových riešení, podporiť medziodvetvové investície do ekosystému cestovného ruchu prostredníctvom IKT, do energie z obnoviteľných zdrojov, zdravotníctva a biologických vied, agropotravinárstva, námorného odvetvia, kultúrneho a kreatívneho priemyslu vrátane mediálneho sektora.

Situácia si vyžaduje koordinovanú reakciu na európskej úrovni, aby sa dosiahlo prekonanie krízy v krátkom čase, ale aj na účely formovania oživenia a na riešenie spoločných výziev v dlhodobejšom horizonte.

Hneď, ako to situácia v oblasti zdravia umožní, Európska komisia zorganizuje stretnutie o európskom cestovnom ruchu s cieľom diskutovať s inštitúciami EÚ, zástupcami odvetvia, regiónov a miest a zainteresovanými stranami o budúcnosti európskeho cestovného ruchu a spoločne začať vypracúvať plán na vybudovanie udržateľného, inovatívneho a odolného európskeho ekosystému cestovného ruchu do roku 2050 („Európsky program pre cestovný ruch 2050“).